

Nr B 13

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner rörande vissa lättnader i inkomstbeskattningen, m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: B 170 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: B 233 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag
till

Förordning om ändrad lydelse av 8 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 8 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

8 §.

1 mom. Skattskyldig fysisk — — — 48 § 1 mom. kommunalskattelagen.

Skattskyldig som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken äger, därest han haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn, som stått under hans vårdnad och som vid beskattningsårets utgång icke fyllt 16 år, åtnjuta statligt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 3 860 kronor, i ortsgrupp II 4 020 kronor, i ortsgrupp III 4 180 kronor, i ortsgrupp IV 4 340 kronor och i ortsgrupp V 4 500 kronor.

Annan skattskyldig som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter statligt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 3 360 kronor, i ortsgrupp II 3 520 kronor, i ortsgrupp III 3 680 kronor, i ortsgrupp IV 3 840 kronor och i ortsgrupp V 4 000 kronor.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd, äger, därest han varit ogift (varmed i denna paragraf jämställes änking, änka eller frånskild) och haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, att åtnjuta statligt ortsavdrag med belopp som i andra stycket sägs.

Gift skattskyldig, — — — om barnet.

Annan skattskyldig än i andra, tredje, fjärde eller femte stycket sägs (ensamstående) äger åtnjuta statligt Ortsavdrag med följande belopp, nämligen i Ortsgrupp I 1 680 kronor, i Ortsgrupp II 1 760 kronor, i Ortsgrupp III 1 840 kronor, i Ortsgrupp IV 1 920 kronor och i Ortsgrupp V 2 000 kronor.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter Ortsavdrag med belopp som beräknats enligt 8 § 1 mom. andra eller tredje stycket och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 8 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger:

8 000 men icke	12 000 kr:	800 kr för	8 000 kr och	14 %	av återstoden;
12 000 » »	16 000 »	1 360 » »	12 000 » »	18 %	» »
16 000 » »	20 000 »	2 080 » »	16 000 » »	23 %	» »
20 000 » »	25 000 »	3 000 » »	20 000 » »	28 %	» »
25 000 » »	30 000 »	4 400 » »	25 000 » »	33 %	» »
30 000 » »	40 000 »	6 050 » »	30 000 » »	38 %	» »
40 000 » »	60 000 »	9 850 » »	40 000 » »	43 %	» »
60 000 » »	100 000 »	18 450 » »	60 000 » »	48 %	» »
100 000 » »	150 000 »	37 650 » »	100 000 » »	53 %	» »
150 000 » »	200 000 »	64 150 » »	150 000 » »	58 %	» »
200 000		93 150 » »	200 000 » »	63 %	» »

För annan i detta moment avsedd skattskyldig än i föregående stycke sägs utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 4 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger:

4 000 men icke	6 000 kr:	400 kr för	4 000 kr och	14 %	av återstoden;
6 000 » »	8 000 »	680 » »	6 000 » »	18 %	» »
8 000 » »	10 000 »	1 040 » »	8 000 » »	22 %	» »
10 000 » »	12 000 »	1 480 » »	10 000 » »	26 %	» »
12 000 » »	16 000 »	2 000 » »	12 000 » »	30 %	» »
16 000 » »	20 000 »	3 200 » »	16 000 » »	34 %	» »
20 000 » »	30 000 »	4 560 » »	20 000 » »	38 %	» »
30 000 » »	40 000 »	8 360 » »	30 000 » »	42 %	» »
40 000 » »	60 000 »	12 560 » »	40 000 » »	46 %	» »
60 000 » »	100 000 »	21 760 » »	60 000 » »	50 %	» »
100 000 » »	150 000 »	41 760 » »	100 000 » »	55 %	» »
150 000 » »	200 000 »	69 260 » »	150 000 » »	60 %	» »
200 000		99 260 » »	200 000 » »	65 %	» »

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder vad angår 8 § 1 mom. i kraft den 1 januari 1959; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1959 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1959 eller tidigare år. Beträffande 10 § 1 mom. träder förordningen i kraft den 1 januari 1960; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1960 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1960 eller tidigare år.

II) de likalydande motionerna I: B 171 av herr *Ohlon m. fl.* och II: B 232 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av en plan för fortsatt reformarbete på inkomstbeskattningsens område.

Såvitt avser de likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233 har utskottet i detta sammanhang endast upptagit det yrkande, som ovan återgivits. I övrigt behandlas dessa motioner av utskottet i annat sammanhang.

Beräffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena — i de delar motionerna blir föremål för behandling i detta betänkande — får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: B 232 och II: B 233.

Skatteskalorna och ortsavdrag för barn

Den statliga inkomstskatten för fysiska personer är i sin helhet rörlig. Grundbeloppet bestämmes efter progressiva skiktskalor, där den högsta skattesatsen är 65 procent och träffar den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 150 000 kronor. Skattens rörlighet begränsas dock såtillvida, att — för det fall uttagningsprocenten bestämmes högre än till 100 procent av grundbeloppet — skatten ej får i något skikt överstiga 65 procent av den beskattningsbara inkomsten.

Skalorna, en för gifta och med dem i ortsavdragshänseende likställda och en för övriga (ensamstående) skattskyldiga, ändrades senast genom beslut av 1956 års riksdag. Till grund för ändringen låg Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 88, vilken tillstyrktes av bevillningsutskottet i dess av riksdagen godkända betänkande nr 40. De ändrade skalorna, som tillämpats med avseende å preliminär skatt från och med år 1957 och med avseende å slutlig skatt första gången vid 1958 års taxering, medförde en sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer, med tyngdpunkten förlagd till de mindre inkomsttagarna. Inkomstminskningen för staten genom ändringarna beräknades till ca 375 miljoner kronor för helt år vid en uttagningsprocent av 100.

I de i anledning av propositionen nr 88 väckta motionerna I: 535 och II: 683 framställdes samma yrkande rörande skatteskalorna som i förevarande motioner. Bevillningsutskottet framhöll att de i förenämnda motioner förordade skatteskalorna ur teknisk synpunkt kunde anses ha vissa förtreden framför de i propositionen föreslagna. Genom att motionärerna ansett sig kunna acceptera ett så stort årligt skattebortfall som 825 miljoner

kronor hade förstnämnda skalor kunnat uppbyggas så att de gav en jämnare stegring av skattesatsen vid stigande inkomst, underlättade en framtida breddning av de enhetliga skikten och medförde en förskjutning uppåt i inkomstlägena av övre gränsen för sambeskattnings enligt tudelningsprincipen. Ett antagande av dessa skalor skulle emellertid inte innebära, att skattesänkningens tyngdpunkt förlades till de mindre inkomsttagarna. De största relativa lättnaderna skulle komma gifta skattskyldiga i mellanlägena till godo. Skillnaden i kronor räknat mellan den skattelättnad, som de minsta inkomsttagarna skulle få, och den, som skulle tillkomma de största inkomsttagarna, var vidare avsevärt större i motionärernas förslag än i det som förordades av departementschefen. Härtill kom att utrymme för ett så avsevärt totalt skattebortfall, som ett antagande av motionärernas skalor skulle medföra, uppenbarligen ej var för handen. Utskottet avstyrkte därför motionerna i nu avsedda delar.

Även vid 1957 års riksdag framställdes i de likalydande motionerna I: 368 och II: 458 yrkande om skattesänkning av samma innebörd som i motionerna vid 1956 års riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 41 ansåg utskottet, att statsfinansiellt utrymme inte förelåg för någon mer betydande sänkning av den statliga inkomstskatten med hänsyn till den kompensation av statsmedel, som skulle utgå till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen. En skattesänkning ansågs heller inte kunna möjliggöras genom den av motionärerna rekommenderade utvägen att minska statens utgifter. Utskottet avstyrkte därför bifall till motionerna.

I motionerna I: 258 och II: 364 till 1958 års A-riksdag framställdes samma yrkanden som de här behandlade yrkandena i de förevarande motionerna I: B 170 och II: B 233, nämligen *dels* att ortsavdraget vid den statliga beskattningen höjes med 500 kronor såvitt avser familjer med barn och *dels* att de vid samma beskattning gällande skatteskalorna ändras med tillämpning först från ingången av år 1960 och då åtföljs av en skatteprocent av 100.

Bevillningsutskottet, som avstyrkte bifall till motionerna, framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 33 att enligt beräkningarna i statsverkspropositionen budgetutfallet under budgetåret 1959/60 skulle bli negativt och såväl driftbudgeten som totalbudgeten komma att visa underskott. Såvitt kunde bedömas torde de närmaste åren därefter komma att ge ännu större underskott, om ej särskilda åtgärder vidtogs. Det torde också vara förenat med betydande risker att vid skattepolitikens utformning utgå från att det samhällsekonomiska kravet på en restriktiv finanspolitik skulle bli mindre angeläget under framförhållande år. Möjligheterna att genomföra skattesänkningar för fysiska personer i den omfattning, som angivits i motionerna, måste därför bedömas vara små. Vidare anförde utskottet följande.

Givetvis är det i och för sig angeläget att alla möjligheter till skattesänkningar tillvaratas. Att genomföra ytterligare skattesänkningar i ett läge då statens finanser är så ansträngda som nu är fallet synes utskottet dock inte försvarbart. Huruvida och i vad mån det är möjligt att skapa utrymme för

skattesänkningar genom beskränning av statsutgifterna kan i dagens läge inte överblickas. Såvitt avser budgetåret 1958/59 torde det emellertid knappast vara möjligt att utöver de inskränkningar som vidtagits i samband med budgetbehandlingen göra tillräckliga besparingar. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen inte biträtt det förslag om ändring av grunderna för de allmänna barnbidragen, varav skulle föranledas den största av de utgiftsminskningar, vilka utgör en förutsättning för det i motionerna framlagda förslaget.

Under angivna förhållanden anser utskottet inte att statsmakterna — såsom motionärerna föreslagit — nu bör binda sig för en ändring av skatteskalorna i syfte att sänka statsbeskattningen från och med år 1960. Utskottet, som i övrigt ansluter sig till de invändningar gentemot de föreslagna skalorna, som framförts av 1956 och 1957 års bevillningsutskott, avstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkande.

Beträffande yrkandet om införande av ett förhöjt ortsavdrag vid den statliga beskattningen för familjer med barn vill utskottet erinra om, att barnavdragen vid den statliga beskattningen avskaffades genom beslut av 1947 års riksdag. I stället infördes bestämmelser om rätt för den som har vårdnaden om barn att uppbära barnbidrag för barnet. I syfte att lätta barnfamiljernas ekonomiska börda har det allmänna barnbidraget från och med år 1958 höjts till 400 kronor för år. Att vid sidan härav eller i stället för allmänt barnbidrag till ett barn ha ett för barnfamiljer gällande högre ortsavdrag bör enligt utskottets mening inte ifrågakomma. Genom det förordade systemet skulle den efter 1957 års höjning av de kommunala ortsavdragen uppnådda likformigheten mellan statliga och kommunala ortsavdrag överges till men för taxerings- och uppbördsarbetet.

I de likalydande motionerna I:B 170 och II:B 233 anföres bl. a. följande.

Under debatten om möjligheterna att hejda den fortskridande inflationen har det från fler och fler håll hävdats att icke endast utgiftsoverskott på driftbudgeten utan också mycket höga statsutgifter där i och för sig verkar inflationsdrivande eller inflationsuppladdande. Erfarenhetsmässigt grundade skäl talar för att denna uppfattning är riktig. Om sambandet: allmänt stigande priser—stigande produktionskostnader—försämrad konkurrenskraft såväl på export- som importsidan—påfrestningar på sysselsättningen och på valutareserven, som i sin tur ytterligare begränsar den konjunkturpolitiska rörelsefriheten, torde ej råda några delade meningar. Sänkta statliga konsumtionsutgifter måste därför ingå i beredskapen för en oenhetlig och riskfylld ekonomisk situation.

De sänkta statsutgifterna är på samma gång ofrånkomliga som grund för sänkta och rationaliserade skatter. För allmänna skattesänkningar av en sådan omfattning, att människorna märker dem, och av en sådan utformning, att naturliga höjningar i arbetsförtjänster och av sparinsatser och risktagande icke kan anses bli »straffbeskattade», talar på ett övertygande sätt hänsynen till framstegstakten i den enskildes och samhällets ekonomiska villkor. Men även särskilda skäl härför kan anföras i ett läge, då det gäller att höja produktivitet, sänka kostnader och främja viljan till nya initiativ. En skattesänkning och kanske framför allt den säkra förviss-

ningen om kommande skattesänkningar måste motverka tendenser till inaktivitet och skapa en atmosfär, där den överdrivna försiktigheten förefaller mindre nödvändig än eljest. Man kan beklaga att skattetänkandet brett ut sig men inte bortse från detta mycket allmänna faktum. Är man därtill angelägen att anordna skattesänkningar så, att den frivilliga sparinsatsen får ökad tyngd — blir lockande och lönande — vid planeringen av dispositionen av det stora antalet inkomster, kan några egentliga risker icke anses förenade med ett tidsmässigt planerat skattesänkingsprogram som konjunkturpolitiskt medel.

Redan med hänsyn till det svenska skattesystemets konstruktion är det nödvändigt att en planering för skattesänkning sker på minst två års sikt. I nuläget tillkommer dessutom den avgörande omständigheten att det är den säkra förvissningen om förestående och successivt större skattesänkningar, som främst låter sig utnyttjas för att indirekt påverka människornas ekonomiska planering. Det egentliga undantaget från denna huvudregel är de rationaliseringar främst i företagsbeskattningen, vilka kan beräknas verka snabbt produktivetsfrämjande och är ägnade att driva på viljan och förmågan att sänka utgifterna i produktionen eller likaledes snabbt och omedelbart främja sparandet.

Det väsentliga behovet av utgiftsbegränsningar föreligger alltså för budgetåret efter detta — för 1959/60.

Motionärerna redovisar därefter vissa i andra motioner framlagda besparingsförslag, vilka för budgetåret 1958/59 skulle medföra statsutgiftsminskningar med 483 miljoner kronor och för budgetåret 1959/60 med ytterligare 234 miljoner kronor. Nettobesparingarna för detta senare budgetår skulle — inklusive besparingar på avskrivningsanslagen — uppgå till 855 miljoner kronor. Därtill skulle så läggas en inkomstökning på 105 miljoner kronor. Den sammanlagda budgetförstärkningen för budgetåret 1959/60 uppgår alltså till 960 miljoner kronor. Normalt bör statens inkomster från detta till nästa budgetår stiga med 500—600 miljoner kronor. Till denna storlek kan den automatiska stegring beräknas, som återspeglar den fortskridande utvecklingen i samhällslivet. Mot utsikterna till automatiska inkomststegringar skall vägas riskerna för automatiska utgiftsstegringar. Med hård återhållsamhet borde det vara möjligt att hålla dessa under 300 miljoner kronor. Statsfinansiellt utrymme för regelmässiga avskrivningar skulle då förefinnas vid oförändrat skatteuttag.

Den skattesänkningstidtabell, för vilken motionärerna anser sig ha grund i sina förslag till sänkta statsutgifter sammanfattas sålunda.

Från och med inkomståret 1958 borttages den extra bolagsskatten.

Den 1 augusti 1958 sänkes skatten på motorbränsle, speciellt avsedd för den tunga trafiken och fordonsskatten på tyngre nyttomotorfordon.

Den 1 augusti 1958 borttages skatten på glass.

Från och med den 1 januari 1959 borttages sockerskatten.

Den 1 januari 1959 höjes det statliga ortsavdraget för familjer med barn med 500 kronor.

Den 1 januari 1959 avskaffas dyrortsgrupp II vid beskattningen och de kommuner, som nu hänföres dit, uppflyttas till dyrortsgrupp III.

Den 1 januari 1959 borttages kvarlåtenskapsskatten utan att någon höjning göres i arvslotsbeskattningen.

Från och med inkomståret 1959 fastställs lägsta procenten för varulagervärdering till 30 procent i stället för 40 procent.

Från den 1 juli 1959 beviljas skattebetalarna en »skatterabatt» på tio procent av den direkta statsskatt, som skall erläggas under andra halvåret 1959.

Från den 1 januari 1960 träder med denna motion föreslagna skatteskalor i kraft vid en uttagningsprocent av 100.

Från och med 1960 får den skattskyldige i sin deklaration göra avdrag i viss omfattning för vad som sparats för bostadsändamål, för amorteringar å eget hem eller insatslägenhet samt för utdelning å aktier och andelar.

De skattesänkningar, som återfinnes i denna »tidtabell», kan under nu löpande budgetår beräknas minska statens inkomster med 177 miljoner kronor, vilket — eftersom nettobesparingarna med borträknande av en fiktiv inkomstpost enligt regeringsalternativet uppgår till 436 miljoner kronor — betyder, att i år cirka 40 procent av det utrymme som skapas tages i anspråk för skattesänkningsändamål. Cirka 60 procent av dem kan alltså utnyttjas för att i skattesänkningsperiodens inledning få till stånd en starkare driftbudget.

För budgetåret 1959/60 skulle »inkomstbortfallet» bli 634 miljoner eller 457 miljoner mer än i år. Den totala skattesänkningen motsvarar då 66 procent av det utrymme till vilket högerpartiets politik fört.

Budgetåret 1960/61 slår de föreslagna skatteskalorna vid ett skatteuttag med 100 procent igenom fullt. Med nu kända premisser kan detta beräknas medföra ett inkomstbortfall för staten på sammanlagt 600—625 miljoner, vilket innebär en sammanlagd ökning i detsamma i förhållande till föregående budgetår med mindre än 300 miljoner kronor. Driftbudgetmässigt utrymme borde alltså även detta år föreligga men uppenbart endast under förutsättning av fortsatt återhållsamhet med statsutgifterna.

Fortsatt reformarbete på skatteväsendets område

I de likalydande motionerna I: 369 och II: 455 vid 1957 års riksdag yrkades skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en plan för fortsatt reformarbete på skatteväsendets område. I sitt betänkande nr 41, vari utskottet avstyrkte bifall till motionerna, anförde utskottet att något behov av den i motionerna begärda planen för det dåvarande inte förelåg på grund av att det inte fanns statsfinansiellt utrymme för ytterligare skattesänkningar av större omfattning. Härutöver erinrade utskottet om att utredning rörande de reformer på den direkta beskattningens område, som närmast påkallade sin lösning, antingen redan påginge eller också ställts i utsikt inom en nära framtid. Betänkandet godkändes av riksdagen.

I förut berörda betänkande nr 33 till årets förra riksdag behandlade

bevillningsutskottet jämväl ett med yrkandet i de nu föreliggande motionerna I: B 171 och II: B 232 överensstämmande förslag — framlagt i de likalydande motionerna I: 254 och II: 322 — om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en plan för fortsatt reformarbete på skatteväsendets område. Utskottet framhöll därvid att de framtida möjligheterna till mer omfattande skattesänkningar tedde sig ytterligt osäkra. Då skatteinkomsterna syntes ha stagnerat efter de år 1956 och 1957 vidtagna reformerna på inkomstbeskattningens område, torde för ytterligare skattesänkningar erfordras avsevärda besparingar i fråga om statens utgifter. I vad mån sådana kunde åstadkommas var tveksamt med hänsyn till omfattningen av från statens sida dittills gjorda åtaganden. Bl. a. hade staten åtagit sig att under ytterligare två år ge kommunerna full kompensation för den genom 1957 års reform förorsakade minskningen i det kommunala skatteunderlaget. Åtskilliga frågor rörande beskattningen, vilka av riksdagen betraktats såsom angelägna och vilkas genomförande kan komma att medföra skattebortfall för staten, var föremål för Kungl. Maj:ts prövning eller under utredning. Bland dessa var t. ex. frågorna om slopande av skattegrupperingen, om sambeskattning av äkta makar och om införande av förlust- och resultatutjämnning. Om och i vad mån nu åsyftade reformer kunde genomföras borde övervägas i vanlig ordning, därvid givetvis en avvägning av olika frågors angelägenhetsgrad borde göras under hänsynstagande till det aktuella statsfinansiella och samhällsekonomiska läget. Utskottet ansåg för sin del inte att något behov förelåg av den i motionerna begärda planen för ett fortsatt reformarbete på inkomstbeskattningens område och avstyrkte i enlighet härmed yrkandet därom.

I de likalydande motionerna I: B 171 och II: B 232 anföres, att de skattereformer som i dagens läge måste komma i första rummet är sådana som har en mera omedelbar produktions- och sparfrämjande effekt. En omedelbar reformering av den hårda och ogynnsamt verkande beskattningen på produktionslivet blir då den mest angelägna uppgiften. Från dessa utgångspunkter har motionärerna krävt den extra företagsskattens slopande samt sådan ändring av gällande varuvärderingsregler att någon skärpning utöver nuvarande nivå inte genomföres, vilket annars skulle ske från och med nästa år enligt de år 1955 antagna övergångsbestämmelserna. I förut detta år väckta motioner påpekade motionärerna att det direkta skattetryckets hårdhet också gjorde det angeläget att en allmän och väsentlig reduktion av den personliga statliga inkomstskatten eftersträvades, så snart statsfinansiella förutsättningar härför kunde skapas. Vissa delreformer i skattelagstiftningen, varav vissa var föremål för offentlig utredning, pockade på sitt förverkligande. Mot bakgrunden härav och det faktiska statsfinansiella läget föreslogs att en planering skulle göras upp för den fortsatta reformpolitiken på skattepolitikens område. De skäl bevillningsutskottet i betänkande nr 33 till årets förra riksdag anfört häremot anser motionärerna inte bärande. Om den statsfinansiella situationen är pressad, bör detta snarast

vara ett skäl för och icke ett skäl mot en omsorgsfull planering av de skattepolitiska reformer som kan bli möjliga. Att frågorna är under utredning eller under Kungl. Maj:ts prövning kan inte vara något som skulle hindra den skisserade planeringen. Motionärerna anser sig därför på nytt böra föra fram tanken på att en sådan planering snarast kommer till stånd, eftersom det är angeläget att statsmakterna med sikte på att åstadkomma lättnader i beskattningen skapar sig en samlad överblick över de olika skattereformer av hög angelägenhetsgrad, som är aktuella, samt deras statsfinansiella konsekvenser. Bland sådana delreformer av stor vikt är en lindring av sambeskattningen genom förstärkning av förvärvsavdragen, en reformering av ortsgupperingen, rätt till avdrag för periodiskt understöd till studerande och för amorteringar av studieskulder samt vissa barnfamiljers beskattning. Det måste i synnerhet i nu rådande läge vara viktigt att statsmakterna söker skapa sig en i förväg genomtänkt handlingslinje i reformarbetet i fråga om inkomstbeskattningen. Dess successiva genomförande måste givetvis slutligen bero på det statsfinansiella utrymmet.

Det är vidare av den största vikt att största återhållsamhet iakttages i fråga om de statliga utgifterna. Motionärerna har föreslagit en besparing av 200 milj. kronor i fråga om de generella bostadssubventionerna och utgår från att den besparingsutredning, som nu tillkommit, skall göra det möjligt att åstadkomma ytterligare utgiftsreduktioner.

Utskottet

I de likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233 yrkas *dels* att ortsavdraget vid den statliga beskattningen höjes med 500 kronor såvitt avser familjer med barn och *dels* att de vid samma beskattning gällande skatteskalorna ändras med tillämpning först från ingången av år 1960 och då tillämpas vid en uttagningsprocent av 100. Ett bifall till nämnda yrkanden skulle föranleda ett skattebortfall för staten å för helt budgetår 75 miljoner kronor genom ortsavdragshöjningen resp. 600—625 milj. kronor genom de ändrade skatteskalorna.

De föreslagna skattesänkningarna skulle enligt motionärernas mening kunna vidtagas om de statliga utgifterna begränsas. Motionärerna hänvisar till att de i andra sammanhang föreslagit nettobesparingar på driftbudgeten, som för innevarande budgetår skulle uppgå till 436 milj. kronor och för budgetåret 1959/60 till 960 milj. kronor.

Den i statsverkspropositionen B framlagda driftbudgeten för budgetåret 1958/59 visar ett formellt överskott å 24 milj. kronor. När det gäller att bedöma det sannolika utfallet av driftbudgeten måste emellertid hänsyn tagas till bland annat reservationsmedelsförbrukningen. Denna kan nu uppskattas till 150 milj. kronor. Vidare kan oförutsedda omständigheter föranleda tillkommande utgifter i form av tilläggsstater och anslagsöverskridanden, vilka dock ej kan preciseras. Sammanfattningsvis torde man, med reserva-

tion för att inkomsterna vid en konjunkturförbättring kan komma att bli högre än beräknat, ha anledning att förutse en ökad belastning på driftbudgeten. Totalbudgeten för samma tid har beräknats ge ett underskott å 1 540 milj. kronor. Totalbudgetsaldona för budgetåren 1959/60 och 1960/61 bedömes komma att ge ännu större underskott än vad som kalkylerats för innevarande budgetår, därest ej särskilda motåtgärder vidtas.

Av de i motionerna ifrågasatta skattesänkingsåtgärderna skulle endast den som berör ortsavdragen få någon inverkan under innevarande budgetår på skatteintäkterna. Dess inverkan skulle dock bli jämförelsevis obetydlig, om inte de föreslagna reglerna kompletteras så att hänsyn tas till ortsavdragshöjningen redan vid källskatteuppbörden. Genomfördes såväl förslaget om ortsavdragen som förslaget rörande skatteskalorna skulle inkomstbortfallet för staten bli 200—250 milj. kronor för budgetåret 1959/60 och för därefter följande budgetår närmare 700 milj. kronor. De besparingsförslag, vilka motionärerna i andra sammanhang framlagt och vilkas huvudsakliga genomförande får anses utgöra en förutsättning för antagande av motionärernas skattesänkingsförslag, har i allt väsentligt redan avslagits av riksdagen. Att genomföra större skattesänkningar i ett läge då statens finanser är så ansträngda som nu är fallet är enligt utskottets mening inte försvarbart. För närvarande kan inte något sägas om de faktiska möjligheterna att under kommande år skapa utrymme för skattesänkningar genom beskränning av statsutgifterna.

Under angivna förhållanden anser utskottet inte att statsmakterna nu bör binda sig för en ändring av skatteskalorna i syfte att sänka statsbeskattningen från och med år 1960. Utskottet, som i övrigt ansluter sig till de invändningar gentemot de föreslagna skalorna, som tidigare framförts från bevillningsutskottets sida, avstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkande.

Beträffande yrkandet om införande av ett förhöjt ortsavdrag vid den statliga beskattningen för familjer med barn får utskottet framhålla att riksdagen ansett de allmänna barnbidragen böra bibehållas och därmed avvisat motionsyrkanden om slopande av barnbidraget till första barnet. Ett bifall till nu föreliggande motionsyrkande skulle innebära en omotiverad favorisering av barnfamiljer. Enligt utskottets mening är det olämpligt att vid sidan av eller i stället för de allmänna barnbidragen ha ett för barnfamiljer gällande högre ortsavdrag. Därigenom skulle bl. a. den efter 1957 års höjning av de kommunala ortsavdragen uppnådda likformigheten mellan statliga och kommunala ortsavdrag gå förlorad. Utskottet anser sig därför inte heller i denna del kunna biträda yrkandet i motionerna I: B 170 och II: B 233.

Beträffande yrkandet i de likalydande motionerna I: B 171 och II: B 232 får utskottet hänvisa till vad utskottet nyss anfört därom att för de närmaste tre åren något statsfinansiellt utrymme inte torde komma att föreligga för ytterligare skattesänkningar av större omfattning. På de skattere-

former, som under denna tid kan komma i fråga, synes därför böra uppställas det kravet att de inte föranleder större skattebortfall.

Som motionärerna påpekat är åtskilliga skattefrågor föremål för prövning av Kungl. Maj:t. Andra viktiga frågor är under utredning och utredningsresultatet kan snart förväntas.

Enligt utskottets mening saknas anledning att inta annan ståndpunkt än riksdagen tidigare omfattat, d. v. s. att man bör från fall till fall pröva, om budgetmässigt utrymme finns för att avstå från skatteinkomster och om den aktuella reformen är av den angelägenhetsgrad, att den bör äga företräde framför andra aktuella skattereformer. Utskottet anser sig under hänvisning till det anförda böra avstyrka även yrkandet i motionerna I: B 171 och II: B 232.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: B 170 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 233 av herr Hjalmarson m. fl. om vissa lättnader i beskattningen av fysiska personer, i vad motionerna behandlas i detta betänkande, samt

2) att de likalydande motionerna I: B 171 av herr Ohlön m. fl. och II: B 232 av herr Ohlin m. fl. om en plan för fortsatt reformarbete på inkomstbeskattningens område, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 november 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Eriksson, Spetz, Snygg, Erik Jansson, Söderquist, Wolgast*, Hellebladh och Alvar Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Brandt i Aspabruk*, Allard, Magnusson i Borås, Ericsson i Kinna*, Gustafson i Göteborg, Stenberg*, Eriksson i Bäckmora, Carlsson i Västerås och de Joune.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

a) vid *punkten 1* (ortsavdrag för barnfamiljer och ändring i de statliga skatteskalorna)

1) av herrar *Hagberg, Magnusson* i Borås och *de Jounge*, vilka — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: B 170 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 233 av herr Hjalmarson m. fl. — ansett, att utskottet under punkt 1) bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till nämnda motioner antaga det vid motionerna fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 8 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

2) av herrar *Spetz, Söderquist, Gustafson* i Göteborg och *Stenberg*;

b) vid *punkten 2* (utarbetande av en plan för fortsatt reformarbete på inkomstbeskattningens område)

1) av herrar *Spetz, Söderquist, Gustafson* i Göteborg och *Stenberg*, vilka — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: B 171 av herr Ohlon m. fl. och II: B 232 av herr Ohlin m. fl. — ansett att utskottet under punkt 2) bort hemställa, att riksdagen med bifall till nämnda motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av en plan för fortsatt reformarbete på inkomstbeskattningens område;

2) av herrar *Hagberg, Magnusson* i Borås och *de Jounge*.